

Religion B/C, hf-enkeltfag, stx, valgfag

Vejledning

Børne- og Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Kontor for Gymnasier, juni 2021

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Følgende ændringer er foretaget i vejledningen i juni 2021:

- Udvidede anbefalinger omkring arbejdet med mundtlighed og skriftlighed i faget.

Indholdsfortegnelse

1. Identitet og formål	3
1.1. Identitet	3
1.2. Formål	4
2. Faglige mål og fagligt indhold	4
2.1. Faglige mål	4
2.1.1. Særligt for B-niveau	8
2.2.1. Særligt for B-niveau	11
2.3. Supplerende stof	13
Hfe	13
Stx og valgfag	14
2.4. Omfang	14
Religion C	14
Religion B	14
3. Tilrettelæggelse	14
3.1. Didaktiske principper	14
3.1.1. Særlig for B-niveau	16
3.2. Arbejdsformer	16
3.2.1. Særligt for B-niveau	18
Projektrapporten	18
3.3. It	19
3.4. Samspil med andre fag	20
Religion C - stx	20

Religion C - hfe	20
Religion B - valgfag.....	20
4. Evaluering.....	21
4.1. Løbende evaluering.....	21
4.1.1. Særligt for B-niveau	22
4.2. Prøveform.....	22
4.2.1. Religion C.....	22
4.2.2. Religion B.....	24
4.3. Bedømmelseskriterier.....	26
Oversigt over karakterskalaen.....	26
4.4. Vejledende karakterbeskrivelser	28

1. Identitet og formål

I denne vejledning behandles både religion C (stx & hfe) og religion B (valgfag). Store dele af de to læreplaner er enslydende, og de særlige forhold, der gør sig gældende ved religion B behandles i særskilte afsnit. I forbindelse med eksamen gennemgås begge niveaues prøveform hver for sig.

I religion C er der 75 undervisningstimer, mens der på religion B er 200 undervisningstimer.

B-niveau kan læses som et samlet forløb fra O til B (typisk en mulighed i VUC-regi) eller som overbygning til det obligatoriske C-niveau på stx, hf og hfe. Dette løft fra C-til B-niveau kan være tilrettelagt som et parallelt forløb samtidig med det obligatoriske C-niveau. Endvidere kan der være tale om hold, hvor nogle af eleverne har et religion C-niveau fra Kultur- og Samfundsfaggruppen.

Når B-niveau læses som et valghold, der er sammensat af elever fra forskellige klasser og hold, vil det fungere som en overbygning til det obligatoriske C-niveau. Undervisningen må da tilrettelægges under hensyntagen til, hvilket stof eleverne fra de forskellige klasser/hold har beskæftiget sig med i undervisningen. Timetallet er i dette tilfælde 125. Det kan være en udfordring at tilrettelægge undervisningen for elever, som på denne måde har forskellige forudsætninger mht. gennemgået stof, men det er i den situation vigtigt at være opmærksom på, at undervisningen generelt skal være styret af de faglige mål og ikke af bestemte pensumkrav.

Hvis B-niveau læses parallelt med det obligatoriske C-niveau-forløb, stiller det krav om, at læreren koordinerer undervisningen med undervisningen på C-niveau-holdene.

Vejledningen gælder alle skoleformer, og derfor anvendes ordet 'elever' om både elever og kursister.

1.1. Identitet

På videnskabelig, ikke-konfessionel baggrund beskrives, analyseres og fortolkes religioner og deres centrale fænomener i forhold til individ, gruppe, samfund, kultur og natur.

Faget omfatter religionernes oprindelse, deres historiske udvikling, deres nutidige skikkelser og deres virkningshistorie. Fagets perspektiv er globalt. Religionernes rolle for europæisk og dansk idehistorie og identitetsdannelse tillægges særlig opmærksomhed.

Der arbejdes primært med tekster. Herudover indgår andre former for kildemateriale.

Det er en selvfølge i den religionsfaglige tradition i gymnasiet, at der undervises på et religionsvidenskabeligt grundlag. Det betyder blandt andet, at der i undervisningen benyttes en række forskellige humanistiske og samfundsvidenskabelige metoder og tilgange.

Læreplanens opremsning af rækken af dimensioner (individ, gruppe, samfund, kultur og natur) tilstræber bl.a. at sikre, at religioner og religion som fænomen behandles i kontekst og som et flerdimensionalt/mangesidigt historisk og menneskeligt fænomen. Det vil være uoverkommeligt at opnå en eksplicit behandling af alle disse størrelser ved gennemgangen af hver enkelt religion. I forskellige forløb vil man naturligt lægge vægten forskellige steder; ofte vil nogle af de nævnte dimensioner være dækket implicit, selvom de ikke direkte tematiseres.

Undervisningen tilrettelægges ud fra en bevidsthed om religionernes rolle i dansk og europæisk sammenhæng, men det er samtidig vigtigt at fastholde det globale perspektiv.

Religionernes virkningshistorie gør sig f.eks. gældende i de spor, de sætter i kunst og kultur, i ikke-religiøs filosofi og i religionskritik. Disse størrelser indgår derfor i faget. Der arbejdes med tekster og andre former for materiale.

1.2. Formål

Gennem faget opnår eleverne viden om, kundskaber om og forståelse af religioner og religioners betydning for mennesker og samfund, og dermed styrket deres almindelse. De får indsigt i ligheder og forskelle inden for de enkelte religioner og mellem religionerne indbyrdes. Eleverne får styrket deres studiekompetence og tilegner sig forudsætninger for at analysere, tage stilling til og agere i forhold til religioners rolle i en nutidig lokal, national og global sammenhæng, og faget giver forståelse for, hvordan egne og andres holdninger kan være påvirket af forskellige religiøse og sekulære traditioner. Eleverne får indsigt i, hvordan fagligt baseret viden om religion bidrager til en kvalificeret varetagelse af flere forskellige funktioner og erhverv i en globaliseret og multikulturel verden.

I faget går almindelse og uddannelse hånd i hånd, og viden og kundskaber, analytiske færdigheder og kompetencer er nært forbundet. Faget forsyner eleverne med solide faktuelle kundskaber og viden om et antal religioner og religiøse fænomener i deres historiske, sociale og kulturelle sammenhænge, og eleverne opnår færdigheder til at kunne analysere og forstå religion som et tværkulturelt, menneskeligt, socialt, historisk og kulturelt fænomen.

Da fagets udsyn spænder over både det fortidige og nutidige, det globale, det europæiske og det lokale danske, spænder elevernes almindelse tilsvarende vidt. Det almindende fremmes desuden af, at eleverne får de kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til som aktive og oplyste verdens- og medborgere at kunne forholde sig analytisk-kritisk til religion og religioner samt til nutidige offentlige debatter og diskurser om religion. Dels når det vedrører debatter om specifikke religioner, f.eks. kristendom eller islam, dels debatter om religions plads i samfund og politik generelt, eller debatter om bestemte religioners betydning for f.eks. individuel eller national identitetsdannelse, for kultur og samfund, holdninger, værdier og etik.

Faget giver eleverne basis for en videregående uddannelse, men det giver dem også grundlag for at kunne agere i en globaliseret verden og et samfund, hvor fagligt funderet viden om religion og analytisk-kritiske færdigheder ofte er afgørende for den professionelle varetagelse af diverse erhvervmæssige funktioner.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

De faglige mål er de overordnede retningslinjer for og krav til undervisningen. De er samtidig bedømmelseskriterierne til eksamen, hvorfor målene er styrende i forhold til undervisningens indhold. Det indebærer bl.a., at det meget vel kan være nødvendigt at inddrage supplerende stof, som ikke er nævnt under kernestoffet, for at opfylde de faglige mål.

De faglige mål på C- og B-niveau minder langt hen ad vejen om hinanden, men der er selvfølgelig større krav på B-niveauet, hvilket bliver uddybet efter beskrivelsen af de faglige mål på C-niveau.

Eleverne skal kunne:

- *disponere en mundtlig fremstilling af et religionsfagligt stof og anvende elementær religionsfaglig terminologi*

Den daglige undervisning bør tilrettelægges således, at eleven opøver færdigheder til selvstændigt mundtligt at fremlægge en religionsfaglig analyse, normalt inddelt i redegørelse og analyse, hvor analysen kan rumme f.eks. perspektivering i form af sammenligning med andre lignende fænomener eller forhold (f.eks. overgangsritualer, slagtofferritualer, gudsforestillinger, kosmologi, helligsteder, skabelsesmyter, autoritet, magt) eller sammenligning/diskussion af analysens resultater i forhold til aktuelle diskussioner om religion og religioner (f.eks. om kulturelle fænomener, forholdet mellem kønnene eller relevante samfundsmæssige/politiske forhold).

- *redegøre for grundlæggende sider af kristendom, herunder dens formative, historiske og nutidige skikkelser og rolle i europæisk og dansk idehistorie og identitetsdannelse*

Eleven opnår kompetencer til, ud fra en religionsvidenskabelig vinkel og på lige fod med behandlingen af andre religioner, at behandle den kristne religion som en mangfoldig, lokal og global religion. Desuden skal eleven kunne redegøre for og diskutere den kristne religions virkningshistorie i både dansk og global kontekst. På grund af den kristne religions historiske og aktuelle status i den danske og europæiske kontekst tildeles denne religion ca. 30 % af uddannelsestiden. Se endvidere under pkt. 2.2. Kernestof.

- *redegøre for væsentlige sider ved islam, herunder formative og nutidige skikkelser*

Ligesom det gælder den kristne religion skal eleven opnå kompetencer til, ud fra en religionsvidenskabelig vinkel og på lige fod med behandlingen af andre religioner, at behandle islam som en mangfoldig, lokal og global religion. Desuden skal eleven kunne redegøre for og diskutere islams virkningshistorie i både dansk og global kontekst. Se endvidere under pkt. 2.2. Kernestof.

- *redegøre for væsentlige sider af yderligere én større, nulevende religion med en længere historie og global betydning og udbredelse*

Eleven opnår gennem undervisningen kompetence til at behandle væsentlige sider af endnu en større religion, der fortsat praktiseres, har en længere historie og er udbredt globalt. Det kunne f.eks. være hinduisme, buddhisme, sikhisme eller jødedom. Denne religion skal ligeledes behandles ud fra en religionsvidenskabelig vinkel og på lige fod med behandlingen af andre religioner.

Sammenlagt opnår eleven hermed kompetence til på et fagligt grundlag at kunne forholde sig til tre af de større religioner i verden, hvilket understøtter elevens udvikling af globale kompetencer.

I fald holdet beskæftiger sig med jødedom eller sikhisme som eksempel på en større nulevende religion, skal man være opmærksom på, at der derudover skal behandles én ikke-monoteistisk religion, jf. 3.1. Didaktiske principper.

- *redegøre for væsentlige sider af yderligere én valgfri religion eller et veldefineret religionsfagligt emne*

Eleven opnår kompetence til yderligere at kunne redegøre for én religion eller et veldefineret religionsfagligt emne, valgt på baggrund af klassens og lærerens særlige interesser, dog under hensyntagen til kravet om behandling af en ikke-monoteistisk religion, jf. 3.1 Didaktiske principper. Det kan være et tematisk defineret emne (ritualer, arkitektur, myter, konversion, m.v.), et bredere religiøst fænomen (new age, nye

religioner, shamanisme, civil religion, online-religion m.v.) eller en enkelt religion (jainisme, rastafari, candomblé, shinto, bahai, scientology, ægyptisk eller græsk religion, m.v.).

- *karakterisere og analysere forskelligartede materialer med anvendelse af religionsfaglige begreber*

Den daglige undervisning bør tilrettelægges således, at eleven opøver færdigheder til selvstændigt at foretage en religionsfaglig analyse, hvor relevante analytiske begreber udviklet i forbindelse med det systematisk-komparative og tværkulturelle studium af religion anvendes.

Læreplanens formuleringer vedrørende at *karakterisere og analysere* skal ikke opfattes begrænsende, men som en indkredsning af almindelig faglig metode. At karakterisere betyder at bestemme særpræget ved den konkrete tekst. At analysere er at foretage en opløsning af teksten i dens bestanddele og at fortolke den, dvs. gøre rede for dens betydningsindhold. Som en del af en sådan analyse kan forskellige positioner diskuteres, der kan anlægges komparative perspektiver (f.eks. til andre religioner eller til andre retninger/positioner inden for samme religion) og foretages en vurdering af materialets repræsentativitet, dets æstetik, osv.

Forskelligartede materialer har flere betydninger. Først og fremmest henviser det til forskellige typer af tekster, fra kanoniske tekster til nutidige debatindlæg. Men for at give eleverne et nuanceret og komplekst billede af religionernes funktion og indhold som et mangeartet kulturelt produkt, er det væsentligt at inddrage andre materialer end tekster i undervisningen. Det kan være f.eks. være (videoptagelser af) ritualer, billeder, arkitektur, hjemmesider, diverse genstande, observationer fra feltarbejde, m.v.

- *karakterisere og analysere religiøse og ikke-religiøse synspunkter, herunder etiske, og aktuelle diskussioner af religionsfaglig relevans med anvendelse af både indefra- og udefraperspektiver*

Eleven skal gennem arbejdet med faget opbygge kompetence til at karakterisere og analysere religiøse og ikke-religiøse synspunkter og anlægge både indefra- og udefra perspektiver på de religionsfagligt relevante diskussioner, som inddrages i undervisningen. Der kan f.eks. arbejdes med eksempler på diskussioner om anvendt etik (sekualitet, køn, familie, abort, dødshjælp, kunstig befrugtning, prævention), der afslører karakteristika ved hhv. religiøst funderet etik (indlejret i en religions kosmologi, sociologi og antropologi eller ekspliciteret i bestemte bud og forskrifter) og en eller flere former for sekulær (filosofisk) etik (f.eks. utilitaristisk eller deontologisk).

- *karakterisere og analysere væsentlige problemstillinger vedrørende forholdet mellem religion og nutidige samfund i en global kontekst, samt anvende religionsfaglige tilgange til bedre at forstå og håndtere aktuelle problemstillinger og konflikter*

Eleven opnår gennem undervisningen i faget kompetence til at karakterisere og analysere udvalgte problemstillinger vedrørende forholdet mellem religion og nutidige samfund i en global såvel som lokal kontekst, og på baggrund heraf styrkes også de innovative kompetencer til bedre at kunne forstå og håndtere sådanne problemstillinger og konflikter under anvendelse af religionsfaglige tilgange. Forholdet mellem religion og det nutidige samfund har mange aspekter, f.eks. sociale, politiske, miljømæssige og kulturelle. Ikke alle aspekter kan dækkes i undervisningen i den enkelte klasse; her vil det konkrete valg af tekster og emner være retningsgivende for de valgte problemstillinger.

Religionsfaget inkluderer en hel række af værktøjer, der kan bringes i spil i forbindelse med kulturanalyser, og faget kan derfor understøtte en faglig tilgang til en række aktuelle udfordringer og problemstillinger i nutidens globaliserede og multikulturelle (danske) samfund, ligesom faget rummer en række værktøjer, der kan anvendes når sådanne konflikter forsøges håndteret, politisk og i udøvelsen af forskellige professioner og erhverv.

□ *behandle problemstillinger i samspil med andre fag*

Da religionsfaget beskæftiger sig med en bred vifte af kulturelle produkter, er det oplagt for faget at samarbejde med andre fag. Dette kan både gøres i den daglige undervisning ved at tone forløbene til f.eks. klassens studieretning, aktuelle samfundsforhold eller elevers særlige interesser, og mere konkret i forbindelse med arbejdet med SRP, EP eller SSO.

□ *demonstrere viden om fagets identitet og metoder*

Eleverne skal, jf. beskrivelsen af fagets forankring i religionsvidenskabelige forskningstraditioner under 1.1. og 1.2., kunne demonstrere en viden om centrale karakteristika ved faget. Centralt for fagets identitet er, at religion i et religionsfagligt og -videnskabeligt perspektiv analyseres og fortolkes som et menneskeligt, socialt, historisk og kulturelt fænomen. Det betyder bl.a. at en faglig metodisk tilgang ikke er normativ, men tilstræbt værdineutral, og at spørgsmål om religionernes sandhedspræstationer, inklusiv elevens egne religiøse eller anti-religiøse holdninger, holdes adskilt fra den faglige analyse og fortolkning. Det betyder også, at religionsfaglig teori og metode benytter sig af en lang række af humanistiske, samfundsvidenskabelige og tilmed naturvidenskabelige teorier og metoder, samt at refleksion over betydning af egne, personlige, kulturelt og religiøst bestemte og forudfattede meninger for analyse og fortolkning hører med til det at demonstrere viden om faget og dets metoder. Religionernes virkningshistorie gør sig gældende i de spor, de sætter i personlige holdninger, f.eks. til religion, samt i de spor, de sætter i samfundsliv, kunst og kultur, herunder også i ikke-religiøs filosofi og i religionskritik. Disse spor og disse tilgange til religion indgår derfor også i faget.

Religionsfaget anvender som nævnt ovenfor metoder fra en række fag. I tekst- og billedanalyse har f.eks. historisk-kritisk metode spillet en væsentlig rolle, men en lang række andre teoretiske og analytiske tilgange, f.eks. strukturalistiske, psykoanalytiske og narratologiske, har også spillet en rolle. Anvendte metoder i øvrigt kan være af psykologisk, sociologisk eller naturvidenskabelig oprindelse. F.eks. kan nyere religionsvidenskabelig kognitionsforskning inddrages. Vigtigt er det, at eleverne får en forståelse af, at de forskellige fagområder har hver deres særpræg hvad angår metodevalg, og at metodeovervejelser altid indgår i det faglige arbejde med religioner og religiøse fænomener. Endvidere bør eleverne kunne diskutere, hvorvidt en metode kan og bør ses og anvendes isoleret fra det genstandsområde, man har sat sig for at undersøge: Forskellige genstandsområder kan kalde på forskellige metodiske tilgange.

En vigtig sondring i religionsfaget er indefra-udefra-spørgsmålet. Indefra (emic) betyder, at forskeren ser en kultur med insiderens øjne og laver en beskrivelse, som tager sigte på, at deltageren i undersøgelsen kan genkende den som rigtig.

Udefra (etic) betyder i modsætning hertil, at forskeren ser en kultur eller et system fra en fremmed, videnskabelig vinkel, udefra. I en etic-beskrivelse benytter forskeren sig af sin viden og forskningens terminologi. Religion arbejder principielt med sit stof udefra, men skal også integrere en indefra-vinkel: Hvordan forstår og oplever den pågældende religions udøvere f.eks. et konkret ritual?

Som et humanistisk og samfundsvidenskabeligt fag er religion et karakteriserende, analyserende og fortolkende fag. Dette gælder ikke kun for tekster, men også for andre frembringelser, f.eks. billeder og ritualer.

Det er vigtigt at forskellige skriftsyn og læsemåder (fundamentalistisk, allegorisk, symbolsk, m.m.) er repræsenteret i forhold til hver behandlet skriftreligion.

Den efterhånden gængse kritik af en tilgang til religion og religioner som et 'sui generis'-fænomen, som en slags overmenneskelige eller transhistoriske 'systemer' eller 'ting', og som noget, der har en væsenskerne (essens) skal inddrages i undervisningen, og det samme gælder de modsatte positioner, f.eks. sociologiske, nyere religionsfænomenologiske og socialkonstruktivistiske tilgange til religion, hvor religions ses som en social og sproglig konstruktion og et menneskeligt, historisk og socialt fænomen, der er under konstant udvikling og forandring.

Som nævnt er religionsfaget og religionsvidenskaben også tæt knyttet til samfundsvidenskab og religionssociologi og antropologi. Dette kan komme til udtryk i tekst- og billedanalyse men naturligvis ikke mindst i studiet af levende religion herunder i feltarbejde, dvs. i organiserede, udadrettede forløb med deltagerobservation, evt. interviews og spørgeskemaer. Her vil derfor også spørgsmål om f.eks. fordeling på køn, alder, uddannelse, erhverv stå stærkt, ligesom metodologiske spørgsmål, f.eks. hvordan udfærdiger man spørgeskemaer og interviewguides, samt undgår/minimerer bias, kan inddrages.

En række analytiske, religionsfaglige begreber, der har vundet stort indpas i den gymnasiale religionsundervisning, er hentet fra den klassiske og senere religionsfænomenologiske forskningstradition og komparative religionsvidenskab, som udgør religionsvidenskabens systematiske 'ben'. I takt med at man i den sammenlignende religionsvidenskab er gået bort fra at betragte de såkaldte fænomener som metafysiske størrelser og i stedet ser dem som udtryk for menneskets konstruktion af betydning og befæstelse af f.eks. autoritet og normer, ser man også den sammenlignende religionsvidenskabs opgave som værende den at udvikle og forfine den analytiske brug af begreber som 'religion', 'myte', 'ritual', 'det hellige' m.v. Sammenlignende tematiske studier af eksempelvis mytiske og rituelle forsøg på legitimering af f.eks. magt og autoritet indgår også.

2.1.1. Særligt for B-niveau

- *disponere en mundtlig fremstilling af et religionsfagligt stof og anvende religionsfaglig terminologi, teori og metode*

Modsat C-niveauets 'elementær religionsfaglig terminologi' forventes eleverne på religion B at kunne benytte sig aktivt af religionsfaglig terminologi og have indsigt i centrale religionsvidenskabelige teoriers forskningsmæssige baggrund og historie og kende til centrale kritikpunkter af de begreber, der er arbejdet med i undervisningen.

- *redegøre for centrale sider ved kristendom og islam samt hinduisme eller buddhisme, herunder disse religioners formative, historiske og nutidige skikkelser*

På B-niveau er ikke kun kristendom og islam obligatoriske, man skal også læse enten buddhisme eller hinduisme.

Kravet om, at både kristendom og islam er kernestof gælder selvsagt, uanset om der er tale om et forløb der går fra O til B, eller fra C- til B-niveau. Dels vil der kunne læses andre tekster inden for disse emner, end der blev på C-niveauet, dels, og vigtigst,

kan der foregå en behandling af teksterne på et højere niveau, jf. de faglige mål for faget på B-niveau. Hvor man på C-niveau typisk vil gennemgå det grundlæggende ved kristendom og islam, vil man på B-niveau kunne vælge at lave et emne, der fokuserer på et særligt underemne, f.eks. sufisme, islamisk feminisme, ortodoks kristendom eller Jehovas Vidner.

På grund af kristendommens historiske og aktuelle særstatus i den danske og den europæiske kontekst tildeles den en særlig grundig behandling. Dette sikres ved, at det i læreplanens punkt 3.1. er fastsat, at 20% af fagets uddannelsestid skal anvendes på en eller flere kristendomsformer.

- *redegøre for væsentlige sider af yderligere én valgfri religion og et veldefineret religionsfagligt emne*

Ud over kristendom, islam og hinduisme eller buddhisme skal mindst én yderligere religion og et veldefineret religionsfagligt emne behandles, og der er meget vide rammer for, hvad man her kan vælge. Det kan både være en 'levende' eller 'død' religion, den kan være lille eller stor, osv. Eksempler på veldefinerede religionsfaglige emner er civilreligion, ateisme og religionskritik, etik eller et forløb med fænomenologisk, metodisk eller teoretisk fokus.

- *karakterisere og analysere forskelligartede materialer med anvendelse af religionsfaglige begreber og -teorier*

I kernestoffet på B-niveau indgår også religionsvidenskabelig teori som et selvstændigt punkt. Heri ligger der, at eleverne må have et vist kendskab til nogle væsentlige teoretiske positioner inden for religionsvidenskaben og være i stand til at inddrage disse i en refleksion over de analyser af religiøse tekster, som de foretager. Som eksempler på sådanne positioner kan nævnes Bellahs evolutionistiske teori, de forskelligartede sociologiske teorier hos Durkheim, Weber og Berger, eller Lévi-Strauss' strukturalistiske teori. Et andet eksempel kunne være diskussionen om, hvordan og hvorvidt religionerne findes, altså spørgsmålet om essentialisme over for (de)konstruktivismen.

- *analysere en længere, kompleks religiøs eller religionsvidenskabelig tekst*

Det er et krav på B-niveau, at man læser *en længere, kompleks religiøs eller religionsvidenskabelig tekst* eller et hovedværk inden for en religion eller religionsvidenskaben. Teksten skal (jf. 3.1. Didaktiske principper) være på ca. 30 sider, men da de færreste hovedværker har denne korte længde, er det naturligt at læse relevante uddrag af værket svarende til ca. 30 sider. Nogle værker er dog kortere, hvorfor man også kan vælge at supplere med andet primærlitteratur fra samme religion; der kan f.eks. læses *Vølvens Spådom* som værk, da man netop kan læse hele teksten og ikke kun uddrag – men der skal så suppleres med andet stof fra *Den ældre Edda*, og foretages en vurdering, så de lyriske tekster indholdsmæssigt svarer til ca. 30 siders prosa. Man bør dog tilstræbe, at der er tale om en sammenhængende tekst i modsætning til den sædvanlige tekstlæsning, hvor man ofte arbejder med korte, 'klippede' uddrag af tekster. Man bør også tilstræbe, at teksten har en større kompleksitet eller ligger på et højere abstraktionsniveau, end de tekster, man ellers læser (særligt på C-niveau). Fremstillinger og lærebøger falder således uden for genren. En række værker lever umiddelbart op til kravene, som fx et evangelium fra NT, et længere, sammenhængende uddrag af hadith-litteraturen (f.eks. en Muhammed-biografi), Bhagavadgita eller Kierkegaards Frygt og Bæven. Eksempler på længere tekster fra religionsvidenskaben kunne være Durkheim, Weber, Eliade, Boyer, Lincoln eller Paden. Hvorvidt et

værk kan anvendes til hovedværkslæsning er bundet op på, om det lever op til læreplanens bestemmelser om, at det skal være et værk af enten religiøs eller religionsvidenskabelig karakter. Samtidig skal det have karakter af et hovedværk, hvorfor debatbøger, o.lign. som oftest kan udelukkes. Teksten skal samtidig være 'længere og kompleks', hvilket gør fx populære samtale- og selvhjælpsbøger problematiske. Der findes på emu.dk et [supplerende vejledende materiale](#) herom, baseret på diskussionerne ved FIP-kurset i 2019.

Det vil være naturligt at lade den længere tekst indgå som en integreret del af et af de gennemgåede forløb, men der stilles inden specifikke krav herom.

□ *udarbejde et mindre, religionsvidenskabeligt baseret projekt.*

Det er målet, at eleverne via en progression i arbejdsformerne gennem undervisningen sættes i stand til selvstændigt at udarbejde et religionsvidenskabeligt projekt, hvor en relevant faglig problemstilling belyses. De(n) valgte problemstilling(er) bør være af en sådan karakter, at der kræves en høj grad af religionsfaglig fordybelse og dermed inddragelse af religionsvidenskabelige metoder og teorier for at kunne besvares. Nærmere rammer for arbejdet udfoldes under 3.2. Arbejdsformer.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

□ *kristendom set i globalt perspektiv, med vægt på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår tekster fra Det Gamle og Det Nye Testamente, enkelte andre tekster fra kristendommens historie samt nutidige tekster*

Fra Det Gamle Testamente udvælges centrale tekster, f.eks. skabelses- og syndefaldsmyterne og tekster vedr. pagtstanken og messiasforventningerne. Formålet er, at det kommer til at stå klart for eleverne, hvordan der både er kontinuitet og et spændingsforhold mellem Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente samt jødedommen og kristendommen.

Med kristendommens *formative skikkelse* tænkes dens udtryk i Det Nye Testamente og den tilhørende kontekst.

Kristendommens historie kan kun gennemgås summarisk med få nedslag i vigtige forfatterskaber og historiske perioder, eksempelvis Augustin, bruddet mellem øst- og vestkirken, centrale reformationsbevægelser, vækkelserne i 19. århundrede, teologi i det 20. århundrede, m.v.

Det er væsentligt, at kristendommen også behandles som en nutidig og levende religion i dens mange fremtrædelsesformer. Det skal på én gang sikres, at eleverne får en forståelse af kristendom, som den udfolder sig i dansk og europæisk kontekst, og at de ser den – som de øvrige religioner – som en mangfoldig religion i et globalt perspektiv.

□ *islam set i globalt perspektiv, med vægt på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår tekster fra Koranen og hadithsamlinger samt nutidige tekster*

Kendskabet til islams grundlag sikres bl.a. gennem læsning af nogle få centrale tekster fra Koranen. Der bør ligeledes inddrages hadith-tekster og foretages nogle få nedslag i historiske perioder og forskellige islamiske fremtrædelsesformer. Det er

vigtigt, at eleverne opnår en forståelse af mangfoldigheden inden for islam både globalt og i en dansk sammenhæng. Afhængigt af de synsvinkler, som anlægges i de enkelte undervisningsforløb, kan man f.eks. fokusere på tekster, som belyser forskellige tilgange til sharia, forholdet mellem islam og modernitet, islam som henholdsvis majoritets- og minoritetsreligion eller nyformuleringer af islam såsom euroislam.

- *væsentlige sider af en anden af de større, nulevende religioner med en længere historie og global betydning og udbredelse. I arbejdet skal indgå både tekster fra religionens historie samt nutidige tekster*

Dette krav til kernestof hænger sammen med det faglige mål om at *redegøre for en yderligere én større, nulevende religion med en længere historie og global betydning og udbredelse*, og udfoldes 2.1.

Det er uomgængeligt ved enhver religion at inddrage eksempler på klassiske tekster samt nutidige tekster, men der er frihed til at benytte andet materiale og mulighed for at anlægge bestemte synsvinkler efter eget valg, evt. i samspil med andre fag.

- *væsentlige sider af yderligere én valgfri religion, et veldefineret religionsfagligt emne eller en religionsvidenskabelig teori*

Som beskrevet under de faglige mål, skal der arbejdes med en fjerde religion, et veldefineret religionsfagligt emne eller en religionsvidenskabelig teori. Det sidste ville i forhold til de faglige mål høre under et veldefineret religionsfagligt emne. Der er i de fleste tilfælde stor valgfrihed til, at lærer og hold i fællesskab kan vælge emne/religion, dog skal der tages hensyn til kravet om behandling af en ikke-monoteistisk religion, jf. 3.1. Didaktiske principper.

- *religionernes centrale fænomener og religionsfaglig terminologi og metode.*

I overensstemmelse med de faglige mål opnår eleven gennem undervisningen kompetence til at foretage religionsfaglige analyser og i forbindelse hermed anvende relevant religionsfaglig terminologi. Da religionsvidenskab indeholder flere forskellige faglige traditioner, kan dette indholds krav kunne opfyldes på flere måder. Der bør dog inddrages mere end én af de religionsvidenskabelige traditioner for at sikre en nuanceret forståelse af faget.

Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

Der kan i undervisningen inddrages materialer på andre sprog end dansk, hvilket på alle hold omfatter engelsk. Der skal selvfølgelig tages hensyn til materialernes sværhedsgrad, da det nødtigt skal hindre en faglig progression hos den enkelte grundet manglende sprogkundskaber. Der kan på det enkelte hold om muligt også inddrages materiale på andre fremmedsprog end engelsk afhængigt af studieretning.

2.2.1. Særligt for B-niveau

- *kristendom set i globalt perspektiv, samt europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår tekster fra Det Gamle og Det Nye Testamente, samt andre tekster fra kristendommens historie og nutidige tekster*
- *islam set i globalt perspektiv, samt europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår tekster fra Koranen og hadithsamlinger samt andre historiske og nutidige tekster*

De større krav til kompetencetilegnelse og behandling af kernestof på B-niveau indbefatter også, at kristendom og islam ikke som på C-niveau skal behandles med 'vægt på' religionernes europæiske og danske fremtrædelsesformer, men at disse også skal

belyses, jf. ordet *samt*. Religionernes fremtrædelsesformer i en global sammenhæng skal derfor behandles grundigere på religion B end det forventes på religion C.

□ *buddhisme eller hinduisme, herunder tekster fra religionernes tidlige udviklingshistorie og nutiden*

I religion på B-niveau er det obligatorisk, at der gennemgås enten hinduisme eller buddhisme. Herved sikres det, at eleverne får kendskab til en religion med et fundamentalt anderledes filosofisk grundlag og rituelt udtryk end kristendom og islam.

For hinduismens vedkommende er det velkendt, at den ikke har et klart oprindelsestidspunkt. Det kan anbefales at betragte Upanishaderne og Bhagavadgita som de centrale skrifter i hinduismens formative periode; der bør derfor læses nogle få uddrag herfra. På grund af Vedaernes kanoniske status og deres betydning som hinduismens baggrund kan man læse enkelte tekster herfra. De sider af den hinduistiske litterære tradition, som har mere folkelig appel, bør også være repræsenteret. Man kan læse mindre uddrag fra Mahabharata, Ramayana eller Puranaerne, men også populære genfortællinger af disse skrifter, f.eks. børneudgaver eller tegneseriegengivelser, må betragtes som repræsentative tekster. Det vil være naturligt at inddrage hinduismens politiske betydning i Indien i dag. Man bør også berøre hinduismen i dansk og europæisk kontekst, dels som egentlig hinduisme i immigrantmiljøer, dels dens virkningshistorie i new age-bevægelser m.m.

Buddhismens formative periode er selvfølgelig tiden for Gautama Buddhas historiske fremtræden. Det er frugtbart at betragte Buddhas lære delvist som et opgør med Upanishadernes tænkning; det kan derfor være en god ide at læse enkelte tekster herfra. I øvrigt bør man læse en version af Buddhalegenden og nogle centrale tekster fra de forskellige dele af Pali-kanon. Eleverne bør bibringes et vist overblik over buddhismens udbredelse i Asien og dens opsplitning i hovedretninger. I gennemgangen af den nutidige buddhisme kan det anbefales at fokusere på én af hovedretningerne og eventuelt dens udtryk i et bestemt område. Det er således også en valgmulighed at lægge fokus på buddhismens udformning i thailandsk, tibetansk/kinesisk eller japansk kontekst og dens samspil med andre religiøse traditioner i den pågældende sammenhæng.

□ *religionsvidenskabelig teori, metode og terminologi*

Jf. beskrivelse på fagets teori og metode på C-niveau. På B-niveau er der selvfølgelig større forventninger til bredde og dybde i behandlingen heraf.

□ *hovedværkslæsning: en længere tekst af religiøs eller religionsvidenskabelig karakter.*

Jf. beskrivelsen af det faglige mål om at *analysere en længere, kompleks religiøs eller religionsvidenskabelig tekst.*

□ *Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.*

Mens der på C-niveau er mulighed for at inddrage materiale på andre sprog end dansk, er der på B-niveau krav herom. Inddragelse af fremmedsproget materiale giver gode muligheder for at gå i dybden med sproglige detaljer, udtryks- og talemåder eller andet som kan være relevant i arbejdet med religioner og religionsfaglige problemstillinger i en global kontekst forløb. Ud over det almindelige udsyn som dette kan give, er det også en pointe at sproget giver en særlig adgang til forståelsen af en kultur, og arbejdet med det fremmedsprogede materiale kan ligeledes kaste lys tilbage på den sprogbrug der blev og bliver brugt i Danmark når fænomener, sociale

grupper osv. benævnes. Det er her oplagt at indgå i tværfaglige samarbejder med elevernes sprogfag, men det er ikke en betingelse. Det fremmedsprogede materiale kan både være skriftligt og ikke-skriftligt, ligesom der både kan inddrages fremstillinger og kilder. Det er ikke et krav at der inddrages fremmedsproget materiale i alle forløb, men det gælder i alle tilfælde, at der kun skal anvendes materiale på sprog, som eleverne kan forventes at have rimelige forudsætninger for at arbejde med.

2.3. Supplerende stof

Som nævnt under de faglige mål, er kernestoffet ikke nødvendigvis fyldestgørende i forhold til elevernes træning i at opnå de faglige kompetencer, som er styrende for undervisningen i faget. Der inddrages derfor også supplerende stof. F.eks. kan kernestoffet godt behandles, uden at man nødvendigvis har materialer, der træner elevernes evne til at kunne *karaktarisere og analysere væsentlige problemstillinger vedrørende forholdet mellem religion og nutidige samfund i en global kontekst, samt anvende religionsfaglige tilgange til bedre at forstå og håndtere aktuelle problemstillinger og konflikter* eller den sidste del af det faglige mål om at kunne *karaktarisere og analysere ... aktuelle diskussioner af religionsfaglig relevans med anvendelse af både indefra- og udefraperspektiver*.

Da kravene til supplerende stof varierer mellem de forskellige skoleformer, behandles disse hver for sig.

Hfe

De faglige mål kan ikke opfyldes ved hjælp af kernestoffet alene, men skal suppleres med stof, der perspektiverer og uddyber kernestoffet, om muligt i samspil med andre fag.

Da det kan være vanskeligt at etablere fagligt samspil på enkeltfagshold, er der i læreplanen kun lagt op til, at dette er en mulighed. I tilfælde af at kursisterne går på en form for pakkehold, hvor fagene er bundtet sammen i pakker, er der dog rig mulighed for og fordel i at indgå i fagligt samspil.

Stx og valgfag

De faglige mål kan ikke opfyldes ved hjælp af kernestoffet alene, men skal suppleres med stof, der perspektiverer og uddyber kernestoffet, blandt andet i samspillet med andre fag, så eleverne kan leve op til de i pkt. 2.1. angivne mål.

På stx er der jf. Lov om Gymnasiale uddannelser § 30 forpligtelse på, at der i uddannelsen løbende skal indgå flerfaglige forløb, som optakt til SRP. Også religion B-hold på stx er omfattet af denne bestemmelse. Der er derfor gode muligheder for at indgå i forskellige former for og grader af fagligt samspil, som samtidig kan bidrage til elevernes forståelse af fagets identitet og metoder.

2.4. Omfang

Religion C

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-250 sider.

Religion B

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 250-350 sider.

I undervisningen inddrages en mangfoldighed af materiale til at belyse religionsfaglige emner og problemstillinger. Dette materiale skal i alt udgøre en mængde, der ligger i intervallet 150/250 til 250/350 sider. Intervallet er forholdsvis bredt for at give rum for forskellig tilrettelæggelse og materialeinddragelse. Den øvre og nedre grænse kan sikre, at eleverne har et vist minimum at basere arbejdet i faget på, samtidig med at ingen oplever uoverkommelige mængder af materiale. Da mange undervisningsmidler ikke umiddelbart lader sig opgive i sidetal, og da materialernes kompleksitetsgrad kan variere, er der i læreplanen lagt op til, at man foretager et skøn over hvad det faglige indhold svarer til sidetalsmæssigt. Omfangskravet er naturligvis mindre på religion C end på religion B.

Omfanget af fagligt stof anføres i beskrivelsen af den gennemførte undervisning (undervisningsbeskrivelsen), der færdigredigeres ved afslutningen af undervisningen i det enkelte fag. Omfanget angives normalt med en sådan detaljeringsgrad, så det af undervisningsbeskrivelsen fremgår, hvorledes det faglige stof har været vægtet i undervisningsforløbet. Dette kan fx ske ved at angive et skønsmæssigt sidetal eller en procentvis fordeling af stoffet.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen i faget tager udgangspunkt i religionsvidenskabelige teorier og metoder, som f.eks. komparative, historiske og sociologiske tilgange.

Religion behandles i faget som et menneskeligt, historisk, kulturelt og socialt fænomen, og de udvalgte religioner behandles i deres historiske og samfundsmæssige sammenhænge og med opmærksomhed på religionernes kompleksitet og mangfoldighed.

Samtidig behandles religion som fænomen og de enkelte religioner i et komparativt tværkulturelt perspektiv, f.eks. med anvendelse af analytiske og teoretiske religionsfænomnologiske og religionssociologiske begreber. Materialet, der anvendes, omfatter såvel klassiske som repræsentative tekster, billed- og lydoptagelser samt internetsider. Også andet materiale, herunder religiøse genstande, musik, interview, iagttagelser fra feltarbejde og ekskursioner m.v. inddrages, bl.a. for at sikre, at religionernes nutidige, materielle og æstetiske sider belyses.

Tilgangen til tekster og øvrigt materiale kombinerer karakteriserende, analyserende, fortolkende og kritiske synsvinkler, der lader såvel religionernes egne forestillingsverdener (indefraperspektiver) som videnskabelige og ikke-religiøse synsvinkler (udefraperspektiver) komme til orde.

I religionsfaget arbejdes der med et kontinuum af teksttyper og materialer fra klassiske over repræsentative tekster til forskellige former for fremstillinger og andre informationskilder til religiøs adfærd og kunst.

Den typiske klassiske tekst er hentet fra en religions kanon, f.eks. Bibelen, Koranen eller Upanishaderne. Som eksempel på typiske repræsentative tekster kan nævnes uddrag fra en troslære eller en intern introduktion til den pågældende religion, prædikener og debatindlæg, som repræsenterer væsentlige positioner i de pågældende traditioner.

Som nævnt betragtes det religiøse materiale som en bred vifte, der strækker sig fra den kanoniske tekst til den rent informative opslagsartikel. Herved øges muligheden for at bevidstgøre eleverne om, at ethvert materiale, selv den tilsyneladende mest neutrale fakta-artikel eller dokumentarudsendelse, afspejler en synsvinkel. Det er således muligt, skønt det ikke vil være det normale, også at læse fremstillinger og oversigtsværker intensivt med henblik på at afdække forfatterens synsvinkel og holdninger. Fagets materiale er ikke kun tekster, men også billeder (herunder film), musik, genstande, arkitektur, internetsider og andre frembringelser. Der er principielt tale om en uendelig række af muligheder for at beskæftige sig med den måde, hvorpå de enkelte religioner manifesterer sig materielt og æstetisk. Der er heller ikke nogen begrænsninger i forhold til, hvilke materialetyper der kan inddrages ved eksamen. For at kunne inddrage en bestemt materialetype ved eksamen forudsætter det dog selvfølgelig, at man også har beskæftiget sig hermed i undervisningen.

Det er vigtigt at give eleverne en forståelse af, at man ikke kan beskæftige sig kvalificeret med en religions billedsprog, musik, genstande, osv. uden at tilegne sig en viden om den pågældende religions traditioner, mytologi og ikonografi, da denne viden er central for at kunne gennemføre en religionsfaglig analyse.

Skellet mellem indefra og udefra behandles under 2.1. Faglige mål.

Af fagets undervisningstid anvendes ca. 30 pct. på kristendom.

Som også nævnt under 1.1. er religionsundervisningen i det danske uddannelsessystem særligt forpligtet på at tage udgangspunkt i elevernes livsverden, og da kristendommen historisk, juridisk og fortsat numerisk indtager en særstilling i samfundet, tildeles denne særlig opmærksomhed.

Elevernes faglige overblik styrkes ved en kort oversigt, der sætter verdens religioner ind i en historisk og geografisk sammenhæng, og for at sikre faglig spredning skal mindst én af de behandlede religioner være en ikke-monoteistisk religion.

Bestemmelsen om, at eleverne skal gives en kort oversigt over verdensreligionerne, har til hensigt at sikre, at de religioner, som klassen beskæftiger sig med, ses i sammenhæng og i deres globale perspektiv. Det er selvsagt ikke hensigten at bibringe eleverne encyklopædisk viden om religionshistorien.

Hvis oversigten betragtes som et selvstændigt forløb, kan der kun afsættes ganske få undervisningstimer til den.

Når der er tale om en oversigt, vil det være naturligt, at der fortrinsvis arbejdes med fremstillinger og opslagsværker. F.eks. kan der læses et lærebogsafsnit, som i sig selv giver et sådant overblik, eller der kan læses udvalgte artikler om de enkelte religioner fra et opslagsværk, suppleret med kort og grafer.

Kravet om behandling af en ikke-monoteistisk religion er behandlet under 2.1. og 2.2.

3.1.1. Særlig for B-niveau

Af fagets undervisningstid anvendes ca. 20 pct. på kristendom.

Jf. bemærkningerne til C-niveau. Da faget på B-niveau har et betydeligt højere timetal vægtes kristendom procentvis lavere end på C-niveau. Det er dog fortsat et højere timetal (ca. 40 timer) end på C niveau (ca. 22,5 timer). I fald B-niveauet læses som løft fra C til B vil den allerede på C-niveau brugte tid skulle fraregnes.

Den vigtigste tilgang til fagets emner er arbejdet med tekster. Disse omfatter både klassiske og repræsentative tekster, som læses intensivt, og bredere fremstillinger, opslagsværker og informationer fra internettet.

Jf. bemærkningerne til C-niveau. Det større timetal på B-niveau åbner for en mere intensiv behandling af tekster og andre materialer, så eleverne i faget lærer at lave fuldt udfoldede analyser med udgangspunkt i religionsvidenskabelige begreber, teorier og metoder.

Der læses også en længere tekst (ca. 30 sider) af religiøs eller religionsvidenskabelig karakter.

En særtræk ved B-niveauet er kravet om, at eleverne læser en længere tekst af religiøs eller religionsvidenskabelig karakter. Der er vide rammer for, hvad man kan vælge at inddrage, jf. behandlingen heraf under 2.1. Faglige mål. Valget af tekst kan dog med fordel indtænkes meget tidligt i forløbet, da der er rig mulighed for synergi mellem dette element og de generelle krav under 2.1. og 2.2. F.eks. kan læsningen og gennemgangen af et udvalgt evangelium fra NT danne udgangspunkt for et kristendomsforløb, og tilsvarende kan en hadith-samling læses som del af et islamforløb. Man kan også lade den udvalgte tekst udgøre en del af et veldefineret religionsvidenskabeligt område, og f.eks. læse om uddrag om den kognitive religionsforskning, nyere ritualteori, osv.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges således, at forskellige læringsstrategier tilgodeses, og elevernes læring og tilegnelse af de i pkt. 2.1. anførte faglige mål understøttes.

Som det fremgår af de faglige mål og afsnit 4.3. om prøveform er elevernes evne til mundtligt at formulere sig om faget central. I arbejdet med de faglige mål og træningen forud for den afsluttende prøve er det derfor vigtigt at have fokus på mundtlighed i faget. Man kan med fordel lave aktiviteter der træner eleverne i at formulere sig fagligt om religion, og man kan understøtte progression i arbejdet og elevernes indsigt i hvordan man udtrykker sig ved fx at inddrage materialet fra emu.dk [om "slapt og skarpt"](#) i faget. Man kan også lade eleverne indtale fremlæggelser evt. inkl. skærmbillede, hvor de kan markere relevante nedslag i materialet.

Imod slutningen af det samlede undervisningsforløb forløbet lægges vægten i højere grad på elevernes mere selvstændige arbejde med stoffet som f.eks. projektarbejde, herunder udvikling og vurdering af innovative løsningsforslag i forhold til virkelighedsnære problemstillinger, der afspejler religionsfagets anvendelse i forhold til det omgivende samfund.

Generel tilrettelæggelse af forløb og de enkelte undervisningsgange udfoldes ikke her. Der henvises til den almindidaktiske samt fagdidaktiske litteratur. Helt overordnet gælder det, at undervisningen tilrettelægges, så der sker en progression og variation i arbejdsformerne i løbet af uddannelsestiden, der tilgodeser forskellige læringsstile.

På B-niveau forberedes eleverne på de det afsluttende projekt (se længere nede) via arbejdet med faget gennem hele uddannelsestiden. Dette gøres bl.a. ved at træne eleverne i at opstille og besvare enkle problemformuleringer. Endelig vil der frem mod slutningen af undervisningen stilles større krav til elevernes problemformuleringer. De vil blive mere komplekse og ved besvarelsen kræve en højere grad af faglig fordybelse og selvstændig anvendelse af religionsfaglig teori og metode.

Der kan enten i den daglige undervisning eller i forbindelse med SRP, SSO, EP, projektrapporten m.m. inddrages udvikling og vurdering af innovative løsningsforslag i forhold til virkelighedsnære problemstillinger, der afspejler religionsfagets anvendelse i forhold til det omgivende samfund. Dette kan gøre undervisningen mere relevant og nærværende for eleverne. På FIP-kurset i faget i 2019 blev en række øvelser og materialer til understøttelse af det innovative arbejde i religion præsenteret. Præsentationen, der også indeholder links til yderligere materiale, kan hentes på [EMUs hjemmeside \(link\)](#).

Det gode innovationsprojekt i religion er ikke missionerende, men anvender den faglige viden fra faget i det innovative arbejde. Eleven bør derfor altid kunne begrunde sine faglige valg i innovationsprojektet med religionsfaglig viden.

I forbindelse med undervisningen inddrages mindre skriftlige øvelser, der understøtter elevernes læring og forbereder dem på, at faget kan indgå i større skriftlige opgaver.

Religion kan indgå i Studieretningsprojektet på stx og i SSO på hf (i samspil med andet fag, i fald det er på c-niveau), hvorfor det er vigtigt at eleverne i undervisningen stifter bekendtskab med skriftlig formidling i faget. De mindre skriftlige øvelser kan f.eks. være små formidlingsopgaver á la “Informer kantinen om reglerne for halal-mad og ramadan-regler”, læserbrevsskrivning eller mere kreative skriveøvelser som f.eks. selv at udstede en fatwa, der følger kilderne til sharia eller lave en liturgi over den ortodokse gudstjeneste ud fra en YouTube-video med denne. Arbejdet med mindre skriftlige produkter kan også med fordel indtænkes som understøttelse af elevernes generelle udvikling evne til at formulere sig fagligt præcist. Der findes på emu.dk en række materialer omkring skriftlighed i religion, der kan tilgås på EMUs hjemmeside under [”skriftlighed i religion” \(link\)](#) og på [følgende link \(pdf\)](#).

Udadrettede aktiviteter såsom ekskursioner eller feltarbejde skal indgå i undervisningen, hvor det falder naturligt.

Udadrettede aktiviteter som ekskursioner, feltarbejde m.m. er ikke obligatoriske på C-niveau, men indgår hvis det er muligt.

Man kan betragte udadrettede aktiviteter som et kontinuum, der spænder fra det helt enkle som besøg i en lokal kirke eller moské, til et udfoldet feltarbejde. Centralt for det udadrettede arbejde er, at det giver eleverne muligheder for at studere den levende og levede religion. Religionen får en plads i den kontekst, hvori den praktiseres. Til forskel fra den traditionelle ekskursion er feltarbejdet karakteriseret ved det mere indgående og metodisk bevidste forarbejde og den faglige efterbehandling. Begge dele er væsentlige forudsætninger for et vellykket feltarbejde. Kernen er dog selve mødet enten gennem deltagerobservationen eller interviews. Her skal eleverne

lære at opleve sig selv som iagttagere og lyttere i en verden, som måske er dem meget fremmedartet, og som de skal forholde sig tilstræbt objektivt og registrerende til.

Gennem feltarbejdet får eleverne indblik i religiøse selvforståelser – religiøse forestillinger får et 'ansigt', hvilket kan være med til at nedbryde fordomme. Feltarbejde bidrager herved både til elevernes faglige og personlige dannelse.

Der henvises i øvrigt til undervisningsministeriets hæfte om feltarbejde, som kan fremsøges ved at søge på "uvm + feltarbejde + religion".

Man kan også supplere undervisningen med feltarbejde på nettet; mange religioner/menigheder arbejder også online f.eks. med mission, hvilket naturligvis også kan være relevant at undersøge. At forholde sig reflekterende og kritisk til internetkilder styrker elevernes dannelse, men ulempen ved denne type af feltarbejde er naturligvis, at de ikke får et 'ansigt' på religionen på samme måde som et virkeligt besøg i f.eks. en moske. Et godt feltarbejde på nettet er ikke bare besøg på en kirkes hjemmeside el.lign., men et metodisk arbejde med f.eks. hvordan den præsenterer sig, m.v.

3.2.1. Særligt for B-niveau

Projektrapporten

I den sidste del af undervisningstiden udarbejder eleverne, individuelt eller i grupper på maksimalt tre, et projekt. Omfanget ved individuel udarbejdelse er maksimalt seks sider og ved gruppearbejde maksimalt 12 sider. Elever, der samarbejder i en gruppe, har fælles ansvar for det afleverede projekt. Eleverne indkredser under vejledning relevante faglige problemstillinger og materialer. Projektet skal ligge inden for eller i forlængelse af områder, der er arbejdet med tidligere i forløbet og afspejle kravet om anvendelse af religionsvidenskabelig teori. Projektet kan tage udgangspunkt i feltarbejde, religionsvidenskabelig teori og metode eller fordybelse i et religionsvidenskabeligt emne.

Der afsættes fem til syv timers undervisningstid til projektarbejdet. Projektet skal afleveres inden undervisningens afslutning.

Det afsluttende projekt er forinden prøven ikke rettet og kommenteret af eksaminator. Hvis der gives årskaraktter i faget, skal projektet indgå i fastsættelsen heraf.

Eleverne vælger selv et projektemne, som skal ligge inden for eller i forlængelse af det, der er arbejdet med i undervisningen, og det er et krav, at der anvendes religionsfaglige teori og metode. Det er eleverne selv, der skal formulere deres problemformulering, under vejledning fra læreren.

Hvis eleverne vælger at skrive i grupper, skal de være opmærksomme på, at alle i gruppen er ansvarlige for alle dele af projektet. De skal derfor også kunne fremlægge hele projektet og kunne svare på spørgsmål om hele projektet til eksamen.

Projekter kan være meget forskelligartede og kan tage udgangspunkt i feltarbejde, religionsfaglig teori og metode eller et særligt religionsfagligt emne. Uanset emnevalg gælder det dog, at der er et krav om anvendelse af religionsfaglig teori og metode samt opfyldelse af de faglige mål.

Om der gives fordybelsestid til projektet, er en afgørelse der træffes decentralt på den enkelte institution. Er der ikke tale om rettetid for underviseren, konverterer læreren noget af sin forberedelsestid i projektskrivningsperioden til at læse og kommentere projektrapporterne som fremadrettet feedback forud for aflevering af projektrapporten. Det kan anbefales, at eleverne i det store og hele får mulighed for at arbejde med projektet i en række skemalagte timer, inkl. den tid de normalt ville

bruge på forberedelse til de pågældende timer. Hvor meget af projektet, der skal udarbejdes i timerne, kan der ikke siges noget generelt om; det afhænger selvfølgelig af den tilmålte fordybelsestid på den enkelte skole. Hvis faget har fået tillagt elevtid, skal det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i de øvrige fag.

Der skal indgå udadrettede aktiviteter som ekskursioner og feltarbejde i undervisningen.

På B-niveau er det obligatorisk, at der indgår udadrettede aktiviteter som ekskursioner og feltarbejde i undervisningen. Dette gøres for at sikre et aktuelt perspektiv og for at gøre undervisningen relevant og nærværende for eleverne. Se mere om udadrettede aktiviteter under beskrivelsen af C-niveau.

3.3. It

It skal inddrages i undervisningen på flere forskellige måder og understøtte såvel arbejdet med de faglige mål (2.1.) og didaktiske principper (3.1.) som elevernes digitale dannelse.

Internettet og andre elektroniske medier skal inddrages som kilde til religioner og religionsfaglige problemstillinger.

Eleverne skal i forbindelse med faget anvende forskellige it-værktøjer og øves i en kritisk og reflekteret tilgang til materialer og ressourcer på internettet. Eleverne skal trænes i informationssøgning og i at vurdere relevans, intention og troværdighed, herunder om stoffet belyses indefra eller udefra.

Da langt de fleste religioner og religiøse fællesskaber enten helt eller delvist bygger digitale fællesskaber på hjemmesider, online-fora el.lign., er det oplagt også at bruge internettet til at undersøge religiøse fænomener.

Den dannelse, eleverne skal udvikle i forhold til at kunne gennemføre et fornuftigt feltarbejde, kan overføres til deres undersøgelser på internettet og suppleres med digital dannelse og informationssøgningskompetencer.

Kravet om, at eleverne skal trænes i at vurdere kilders relevans etc., er helt parallelt med kravene til arbejdet med tekster i øvrigt, blot gør informationsmængden og mediets flygtighed behovet for kildevurdering endnu mere påtrængende. Det kan f.eks. undersøges, hvordan religion kommunikeres, missioneres, debatteres eller advokeres på internettet, eller man kan sammenligne f.eks. muslimske hjemmesider på internettet med ressourcer om islam og hermed også træne den kildekritiske tilgang.

It kan desuden anvendes som redskab til videndeling og præsentation, eller interaktivt, hvor eleverne diskuterer, løser opgaver eller arbejder it-baseret gennem et (eller dele af et) forløb.

Man kan f.eks. som en del af et forløb eller flerfagligt projekt etablere en elektronisk logbog. Eleverne kan på skift referere de enkelte timer eller lave resumeer af delgrupperes arbejde og dernæst lægge referaterne på et conferencesystem eller på en fælles hjemmeside. Logbogen er hermed med til at træne elevernes skriftlige formuleringssevne i faget, og samtidig bliver eleverne medansvarlige for at skabe overblik over fag og emne.

Andre muligheder for inddragelse af it-redskaber kunne være anvendelse af præsentationsprogrammer til at introducere en eller flere religioner eller som del af felt-

gruppe- eller projektarbejde, og elektroniske spørgeskemaer i forbindelse med feltarbejde.

Eleverne kan også mere aktivt deltage i diverse online-fora m.m. og f.eks. stille spørgsmål til religiøse eksperter på diverse hjemmesider, undersøge og deltage i diskussionsgrupper eller teste deres viden i diverse quizzes.

3.4. Samspil med andre fag

Da formuleringerne omkring fagligt samspil varierer mellem de forskellige skoleformer, behandles disse hver for sig.

Religion C - stx

Religion C er omfattet af de generelle krav om samspil mellem fagene og indgår i flerfaglige forløb, som forbereder eleverne til at arbejde med studieretningsprojektet.

Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen.

Det er et fast krav i alle stx-læreplaner, at der skal foregå et samspil mellem fagene. Dette understøtter bl.a. arbejdet frem mod elevernes afsluttende SRP i 3.g.

Her er det vigtigt at bemærke, at religion som fællesfag altid indgår i en studieretning. Ved tilrettelæggelsen af undervisningen er det derfor naturligt at udnytte de muligheder for samspil mellem fagene, som følger heraf, herunder ”toning” i forhold til den relevante studieretning.

Der er stadig tale om en og samme læreplan for alle C-hold i stx, og selvom læreplanens krav medfører en stor mængde fælles stof fra klasse til klasse, vil der altid være et vist råderum i forhold til at tone religionsundervisningen, så den bedre spiller sammen med elevernes øvrige interesser og fag. F.eks. kan den religionsvidenskabelige kognitionsforskning oplagt inddrages på en studieretning med biologi/bioteknologi A, mens det kan være mere relevant at inddrage religionssociologiske teorier og metoder i en samfundsvidenskabelig studieretning.

Religion C - hfe

Ved tilrettelæggelsen af valgfaget religion C inddrages kursisternes viden og kompetencer fra andre fag, som kursisterne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almindelige sider.

Igennem samspillet fremmes kursisternes forståelse af religionernes virkningshistorie og religionernes samfundsmæssige, politiske og kulturelle betydning.

Når læreplanen kræver, at der inddrages viden og kundskaber fra andre fag, er det ikke tanken, at dette nødvendigvis skal ske i omfattende formelle samarbejdsforløb. Dette vil oftest være umuligt på hfe, men læreplanen lægger op til, at man som religionslærer er opmærksom på, hvad der sker i andre fag fx gennem uformelle samtaler med kursister og kolleger. I nogle tilfælde er fagene på hfe bundtet sammen, hvormed der kan være religionshold hvor alle kursister følger de(t) samme fag. I sådanne tilfælde er det faglige samspil lettere at planlægge.

I andre tilfælde må man på hfe nøjes med at henvise til, hvordan bestemte enkeltfag har andre faglige tilgange. Eksempelvis kan der i en gennemgang af en religionsæstetiske dimensioner henvises til dansk eller et af de kunstneriske fag.

Religion B - valgfag

Ved tilrettelæggelsen af valgfaget religion B inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almindelige sider.

Igennem samspillet fremmes elevernes forståelse af sammenhængen mellem religiøse problemstillinger og historiske, samfundsmæssige, litterære, idéhistoriske eller etiske problemstillinger. Særlig oplagt er udviklingen af elevernes forståelse af forholdet mellem religion og moderne, sekulære samfund i en global kontekst. Desuden gives eleverne her lejlighed til at anvende fagets begreber, teorier og metoder på konkrete problemstillinger.

Religion på B-niveau er forankret i valgfagsbekendtgørelsen og kan udbydes på alle gymnasiale uddannelser.

Da faget læses som valghold, vil flerfagligt samarbejde ofte vanskeliggøres af, at holdet typisk vil være sat sammen af elever fra en række forskellige hold/klasser. Det er her op til læreren igennem stofvalg og undervisning at øge elevernes forståelse af sammenhængen mellem religiøse problemstillinger og historiske, samfundsmæssige, litterære, idehistoriske eller etiske problemstillinger.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem individuel vejledning og løbende evaluering skal eleven undervejs i forløbet opnå en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt, herunder beherskelse af religionsfaglige begreber og evne til at foretage religionsfaglige analyser.

Den løbende evaluering er primært formativ i sit sigte. Dens formål er, at den enkelte elev gennem fremadrettet feedback får et klart billede af sit faglige standpunkts niveau og udvikling, både når det gælder faglige mål, fagligt indhold og almen studiekompetence (arbejdsmetoder, arbejdsformer). På denne baggrund vejledes eleven i, hvordan der kan foregå yderligere faglig progression.

Evalueringen af elevens standpunkt hænger sammen med den generelle undervisningsevaluering hvor læreren med klassen drøfter, hvordan undervisningen kan justeres med hensyn til progression, niveau og brug af arbejdsformer og undervisningsmaterialer.

Ved skoleårets start præsenterer læreren fagets mål (hvad eleverne skal kunne), fagets indhold (hvad eleverne skal vide) og arbejdsformer (hvordan eleverne skal arbejde). Læreren diskuterer med eleverne, hvilken progression der skal være gennem året på disse punkter, og hvordan klassen og den enkelte elev forventes at nå målene.

Da religion hovedsageligt er et mundtligt fag kan læreren med fordel gøre eleverne opmærksomme på vigtigheden af aktiv undervisningsdeltagelse som forudsætning for en løbende faglig progression. For at sikre et godt udgangspunkt for evaluering af elevernes faglige niveau kan man med fordel lade dem lave mindre mundtlige afleveringer.

Den løbende evaluering kan i forhold til den enkelte elev f.eks. fokusere på

- taksonomisk progression i forhold til faglige mål og fagligt indhold

- taksonomisk progression i forhold til at kunne anvende mere selvstændige arbejdsformer og i den forbindelse inddrage it
- aktivitetsniveau.

Den løbende evaluering kan foregå på flere måder, f.eks.:

- Eleverne kan, gerne virtuelt, føre en logbog, hvor de reflekterer over ovennævnte punkter. Konkret kan det ske ved, at læreren i slutningen af en time beder eleverne om at skrive om et eller flere af punkterne. Elevernes refleksioner kan senere bruges som udgangspunkt for individuelle elevsamtaler
- Eleverne kan enkeltvis eller i grupper fremlægge tekster, større eller mindre projektarbejder eller resultater af feltarbejde. Forud for en sådan fremlæggelse kan klassen have diskuteret kvalitetskriterier for fremlæggelser, og bagefter kan klassen og/eller læreren give respons.

Det bør medtænkes, at en lang række evalueringselementer er integreret i den almindelige undervisningsaktivitet og det almindelige samvær med eleverne, f.eks. i den spontane respons på elevindlæg i undervisningen og i samtaler mellem eleverne og mellem lærer/elev under gruppearbejde. Egentlige evalueringssamtaler er nyttige, men kan være tidskrævende.

På stx skal også ske en summativ evaluering, dvs. en endelig formulering af elevens standpunkt, som munder ud i en årskaraktér. Til det formål kan det være hensigtsmæssigt at gennemføre enkle skriftlige opgaver eller tests af eleverne, f.eks. ved afslutningen af hvert undervisningsforløb. Denne evalueringsform egner sig umiddelbart bedst til at kontrollere tilegnelsen af grundlæggende faktisk viden, men der kan også konstrueres tests/skriftlige opgaver hvor faglige kompetencer på de højere taksonomiske niveauer også indgår.

4.1.1. Særligt for B-niveau

Mindst én gang i hvert semester skal der ske en formativ evaluering af elevens standpunkt, arbejdsindsats og aktive deltagelse i undervisningen.

Da der på B-niveau er betydeligt flere undervisningstimer til rådighed og faget er på et højere niveau, er det præciseret, at der her skal foretages evalueringer i hvert semester.

4.2. Prøveform

Vejledningen i forhold til eksamen er opdelt, således at eksamen på C-niveau behandles først, hvorefter eksamen på B-niveau behandles særskilt.

4.2.1. Religion C

Der afholdes en mundtlig prøve på baggrund af en opgave, der alene består af et ukendt bilagsmateriale.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål og de gennemførte undervisningsforløb.

Den enkelte opgave må anvendes højst to gange på samme hold.

Opgaverne består af et til tre materialer med et samlet omfang på maksimalt 1 1/2 normalside a 2400 enheder (antal anslag inklusiv mellemrum).

Andre materialer som billeder, video, statistik, musik, lyrik, tegneserier, osv., kan også indgå og deres omfang omregnes på baggrund af skøn.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation af sin analyse af det udleverede materiale (5 -10 minutter), og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i opgaven og den gennemførte undervisning.

Opgaverne sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Opgaven er en ukendt tekst og/eller andet materiale, som eksaminanden gennem undervisningen har opbygget en række kompetencer til at kunne behandle. Det er samtidig tydeliggjort, at der ikke må være spørgsmål eller lignende i tilknytning til det ukendte bilagsmateriale.

Opgaven må ikke være indgået i undervisningen, men skal have en sådan karakter, at eksaminanden gennem undervisningen har tilegnet sig de nødvendige kompetencer til at kunne behandle den. Det samme gælder andet materiale, som anvendes som eksaminationsgrundlag.

Det beror på et skøn, hvornår en paralleltekst er ”ukendt”. En nærmest synonym synoptisk evangelietekst kan ikke siges at opfylde dette krav.

Opgavens bilagsmateriale er af en sådan karakter, at det kan gøres til genstand for analyse og fortolkning med anvendelse af religionsfaglige metoder og begreber. Det ukendte materiale bør have tilstrækkelig tyngde til at kunne benyttes som springbræt for eksaminanden til at udtale sig mere generelt om det tilhørende emne.

Dette skal man især være opmærksom på, i fald muligheden for at sammensætte opgaven af op til tre forskellige materialer benyttes.

Regler vedrørende eksaminandernes brug af internettet for at tilgå tilladte hjælpemidler ved prøverne fremgår af § 6 i ”Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser”.

I [vejledningen](#) til denne bekendtgørelse er der givet eksempler på, hvilke hjælpemidler der må, og hvilke der ikke må tilgås via internettet.

Det er i eksamensbekendtgørelsen fastslået, at prøverne skal tilrettelægges med henblik på at dokumentere graden af målopfyldelse i forhold til væsentlige mål og krav. Det betyder bl.a., at opgaverne fordeles passende over de læste emner med en vægt, der svarer til emnernes vægt i undervisningsbeskrivelsen. Alt fagligt stof dækkes ikke nødvendigvis af opgaverne, men de spredes, således alle forløb/emner indgår.

Opgaver må højst bruges 2 gange og det tilstræbes kun at bruge gengangere til større hold over 15 elever. Alle opgaver, også gengangere, skal ligge fremme fra eksaminationens start – der må altså ikke lægges et spørgsmål tilbage i bunken i løbet af eksamensdagen(e).

Sidste eksaminand skal have 4 opgaver at vælge imellem, jfr. Eksamensbekendtgørelsens § 12, stk. 4.

Tidsangivelserne skal forstås som bruttotid: Der er tale om i alt 24 minutter til udlevering af opgaven, aflevering og hentning af elev i forberedelseslokalet, eksamination, votering og karaktergivning.

Det er censors opgave at ”påse, at prøverne er i overensstemmelse med målene og øvrige krav i reglerne om de pågældende fag”, jf. Eksamensbekendtgørelsen § 29 og ”medvirke til at påse, at prøverne gennemføres i overensstemmelse med de gældende regler”.

Bliver der, grundet alvorlige mangler, brug for indberetning fra censors side, sker dette til eksamensskolen, jf. § 29.

For at censor kan udføre ovennævnte opgave, bør undervisningsbeskrivelserne indeholde relevante og fyldestgørende oplysninger om de anvendte materialer.

Når man fremsender opgaverne til censor, bør også de være forsynet med angivelse af, hvorfra materialerne er, så censor har mulighed for at påse, at de er ukendte i forhold til undervisningsbeskrivelsen.

Eksaminationen indledes normalt med, at eksaminanden laver en fremlæggelse (ca. 5-10 min). Herefter forløber resten af eksaminationen som en samtale mellem eksaminanden og eksaminator. Censor kan stille uddybende spørgsmål. Hvis eksaminanden ikke lægger ud med en fremlæggelse, forløber eksaminationen som en samtale.

Opgaver og materialer sendes til censor mindst 5 hverdage før prøvens afholdelse, medmindre særlige forhold er til hinder herfor. Det kan betyde, at udsendelsen må foretages, før eksamensplanen er offentliggjort. Udsendelsen af opgaver og materialer må da kun ske i et omfang, der ikke medfører, at andre dele af eksamensplanen kan udledes.

4.2.2. Religion B

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens projekt, jf. pkt. 3.2., og en opgave med et ukendt bilagsmateriale og spørgsmål til det udarbejdede projekt.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid. Opgaverne, projekterne og spørgsmålene til projekterne sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål og den gennemførte undervisning. Opgaverne består af et til tre materialer med et samlet omfang på en til to normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusiv mellemrum). Materialer som billeder, video, statistik, musik, lyrik, tegneserier, osv., kan også indgå og deres omfang omregnes på baggrund af skøn.

Den enkelte opgave må anvendes højst to gange på samme hold.

Der udleveres et til tre spørgsmål til det udarbejdede projekt. Spørgsmålene skal angive, hvilke problemstillinger eller perspektiver, der ønskes inddraget i præsentationen.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af projektet med inddragelse af de udleverede spørgsmål. Maksimalt ti minutter af eksaminationstiden bruges på behandling af projektet.

Eksaminationen former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i eksaminandens analyse af den trukne opgave.

Ved eksamen på B-niveau skal eksaminanden både trække en opgave og have udleveret nogle spørgsmål til deres udarbejdede projektrapport. Eksamen er derfor todelt, idet der både skal eksamineres i projektopgaven og i den trukne opgave.

De udleverede spørgsmål til eksaminandens projekt skal angive og indkredse hvilke forhold der ved eksaminandens præsentation af projektrapporten ønskes uddybet. Dermed gives også mulighed for at spørge til forskellige forhold i fald projektrapporten er udarbejdet af mere end en elev.

Bilagsmaterialet er en ukendt tekst og/eller andet materiale, som eksaminanden gennem undervisningen har opbygget en række kompetencer til at kunne behandle. Opgaven må ikke være indgået i undervisningen, men har en sådan karakter, at eksaminanden gennem undervisningen har tilegnet sig de nødvendige kompetencer til at kunne behandle den. Det samme gælder andet materiale, som anvendes som eksaminationsgrundlag.

Det beror på et skøn, hvornår en paralleltekst er ”ukendt”. En nærmest synonym synoptisk evangelietekst kan ikke siges at opfylde dette krav.

Opgavens bilagsmateriale er af en sådan karakter, at det kan gøres til genstand for analyse og fortolkning med anvendelse af religionsfaglige metoder og begreber. Det ukendte materiale bør have tilstrækkelig tyngde til at kunne benyttes som springbræt for eksaminanden, til at udtale sig mere generelt om det tilhørende emne. Der tilføjes ikke vejledende spørgsmål til opgaverne.

Dette bør man især være opmærksom på, i fald muligheden for at sammensætte opgaven af op til tre forskellige materialer benyttes.

Det er i eksamensbekendtgørelsen fastslået, at prøverne skal tilrettelægges med henblik på at dokumentere graden af målopfyldelse i forhold til væsentlige mål og krav. Det betyder bl.a., at opgaverne fordeles passende over de læste emner med en vægt, der svarer til emnernes vægt i undervisningsbeskrivelsen. Alt fagligt stof dækkes ikke nødvendigvis af opgaverne, men de spredes, således alle forløb/emner indgår.

Opgaver må højst bruges 2 gange og det tilstræbes kun at bruge gengangere til større hold over 15 elever. Alle opgaver, også gengangere, skal ligge fremme fra eksaminationens start – der må altså ikke lægges et spørgsmål tilbage i bunken i løbet af eksamensdagen(e).

Sidste eksaminand skal have 4 opgaver at vælge imellem, jfr. Eksamensbekendtgørelsens § 12, stk. 4.

Regler vedrørende eksaminandernes brug af internettet for at tilgå tilladte hjælpemidler ved prøverne fremgår af § 6 i ”Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser”.

I [vejledningen](#) til denne bekendtgørelse er der givet eksempler på, hvilke hjælpemidler der må, og hvilke der ikke må tilgås via internettet.

Der indledes med en kort fremlæggelse af projektet samt besvarelse af de udleverede spørgsmål (max 4-5 minutter). Herefter drøftes projektet i yderligere ca. 5 minutter før man runder af og går videre til anden del af eksaminationen, der drejer sig om den trukne opgave.

Det er censors opgave at ”påse, at prøverne er i overensstemmelse med målene og øvrige krav i reglerne om de pågældende fag”, jf. Eksamensbekendtgørelsen § 29 og ”medvirke til at påse, at prøverne gennemføres i overensstemmelse med de gældende regler”.

Bliver der, grundet alvorlige mangler, brug for indberetning fra censors side, sker dette til eksamensskolen, jf. § 29.

For at censor kan udføre ovennævnte opgave, bør undervisningsbeskrivelserne indeholde relevante og fyldestgørende oplysninger om de anvendte materialer.

Når man fremsender opgaverne til censor, bør også de være forsynet med angivelse af, hvorfra materialerne er, så censor har mulighed for at påse, at de er ukendte i forhold til undervisningsbeskrivelsen.

Censor skal tillige godkende de påtænkte spørgsmål til projektrapporterne og sikre at de stiller eleverne lige, især i de tilfælde hvor projektrapporten er udarbejdet af mere end en person.

Der findes på emu.dk et supplerende vejledende materiale om eksamen på B-niveau, herunder hvordan spørgsmålene til projektrapporterne kan udformes. Den kan hentes [hér](#).

Er projektopgaven ikke afleveret inden den undervisningens afslutning (jf. 3.2.) og medsendt til eksaminator, kan eleven ikke indstilles til eksamen, da projektopgaven er en del af eksaminationsgrundlaget (jf. eksamensbekendtgørelsens § 7).

Tidsangivelserne vedr. forberedelse og eksamination skal forstås som bruttotid: Der er tale om i alt 30 minutter til udlevering af spørgsmål, aflevering og hentning af elev i forberedelseslokalet, eksamination, votering og karaktergivning.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Det er alene den mundtlige præstation, der bedømmes ved prøven.

Opgaver og materialer sendes til censor mindst 5 hverdage før prøvens afholdelse, medmindre særlige forhold er til hinder herfor. Det kan betyde, at udsendelsen må foretages, før eksamensplanen er offentliggjort. Udsendelsen af opgaver og materialer må da kun ske i et omfang, der ikke medfører, at andre dele af eksamensplanen kan udledes.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på at eksaminanden kan:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

For at sikre en individuel bedømmelse af eksaminanderne er det vigtigt, at der efter eksaminandens fremlæggelse og den faglige dialog er god tid til votering, hvor punkter fra den mundtlige fremlæggelse i forhold til relevante faglige mål og perspektiver uddybes.

Ved uenighed omkring karakterfastsættelse, følges reglerne herom i bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse, §14.

Når faget indgår i faglige samspil med andre fag, f.eks. eksamensprojekt eller studie-retningsprojekt, indgår det tillige i bedømmelsen, hvorvidt eksaminanden har forståelse for religionsfagets identitet og metoder, og hvordan faget kan indgå i samspil med andre fag.

Oversigt over karakterskalaen

12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

4.4. Vejledende karakterbeskrivelser

Vejledende karakterbeskrivelser for mundtlig prøve i **religion C**

12	Fremragende	<p>Eksaminandens præsentation er meget velstruktureret og sikker.</p> <p>Der redegøres religionsfagligt særdeles kvalificeret for bilagsmaterialet med meget sikker inddragelse af viden og begreber fra faget og med forståelse af både indefra og udefra synsvinkler.</p> <p>Bilagsmaterialet karakteriseres og analyseres udtømmende med kun få uvæsentlige mangler, og der inddrages relevante faglige sammenligninger og/eller diskussioner.</p> <p>Religiøse og sekulære synspunkter og problemstillinger karakteriseres og vurderes sagligt og nuanceret.</p>
7	God	<p>Eksaminandens præsentation er overvejende struktureret og sikker.</p> <p>Der redegøres religionsfagligt sammenhængende for bilagsmaterialet med rimelig inddragelse af viden og begreber fra faget og med forståelse af både indefra og udefra synsvinkler.</p> <p>Bilagsmaterialet karakteriseres og analyseres godt, hvor dog ikke alle væsentlige aspekter inddrages.</p> <p>Religiøse og sekulære synspunkter og problemstillinger karakteriseres og vurderes hovedsageligt religionsfagligt.</p>
02	Tilstrækkelig	<p>Eksaminandens præsentation er ustruktureret og usikker.</p> <p>Der redegøres religionsfagligt usammenhængende for bilagsmaterialet med manglende præcision i forhold til anvendelse af viden og begreber fra faget.</p> <p>Bilagsmaterialet karakteriseres og analyseres mangelfuldt, hvor dog enkelte væsentlige aspekter inddrages.</p> <p>Religiøse og sekulære synspunkter og problemstillinger karakteriseres og vurderes i minimalt acceptabelt omfang.</p>

Vejledende karakterbeskrivelser for mundtlig prøve i **religion B**

12	Fremragende	<p>Eksaminandens præstation er under ét velstruktureret og sikker.</p> <p>Præsentationen af projektet inkluderer fyldestgørende svar på de udleverede spørgsmål.</p> <p>Der redegøres religionsfagligt særdeles kvalificeret for det udleverede bilagsmateriale, med sikker inddragelse af religionsfaglig viden, fagets terminologi og relevante religionsfaglige teorier.</p> <p>Bilagsmaterialet karakteriseres og analyseres udtømmende med kun få uvæsentlige mangler, og der inddrages relevante faglige sammenligninger og diskussioner.</p> <p>Religiøse og sekulære synspunkter og problemstillinger karakteriseres og vurderes sagligt og nuanceret.</p>
7	God	<p>Eksaminandens præstation er set under ét overvejende struktureret og sikker.</p> <p>Præsentationen af projektet besvarer de udleverede spørgsmål.</p> <p>Der redegøres religionsfagligt sammenhængende for det udleverede bilagsmateriale, under rimelig inddragelse af religionsfaglig viden, fagets terminologi og relevante religionsfaglige teorier, dog med en del mangler. Bilagsmaterialet karakteriseres og analyseres godt, hvor dog ikke alle væsentlige aspekter inddrages.</p> <p>Religiøse og sekulære synspunkter og problemstillinger karakteriseres og vurderes i hovedsagen fagligt.</p>
02	Tilstrækkelig	<p>Eksaminandens præstation er set under ét ustruktureret og usikkert.</p> <p>Præsentationen af projektet besvarer ikke de udleverede spørgsmål.</p> <p>Der redegøres religionsfagligt usammenhængende for det relevante materiale med manglende præcision i forhold inddragelse af religionsfaglig viden og terminologi. Bilagsmaterialet karakteriseres og analyseres mangelfuldt, hvor dog enkelte væsentlige aspekter inddrages.</p> <p>Religiøse og sekulære synspunkter og problemstillinger karakteriseres og vurderes i minimalt acceptabelt omfang.</p>